

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Prof. Dr. Halil TOKER

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

Urdu Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Başkanı ve GASAM Yüksek İstişare Kurulu Üyesi

Seçimlere Giden Pakistan’da Seçimi Kazanmak da Zor Kazandıktan Sonrası da!

Dost ve kardeş ülke Pakistan, ülke tarihi için önemli bir dönüm noktası olabilecek türden bir genel seçime doğru hızla yol alıyor. Bu seçim, Pakistan için öyle sıradan, çeşitli muhalif partilerin iktidara gelmek ve sorunsuz bir şekilde ülkeyi yönetmek için yarışacakları bir seçim olmayacak. Bir taraftan Pakistan’ın karmaşık siyasi yapısı ve iç içe geçmiş siyasi yapılanmaları seçim yarışını hızlandırarak tek bir partinin iktidara gelme ihtimalini zorlaştırırken, diğer taraftan ülkenin yüz yüze kaldığı ve kalması muhtemel iç ve dış sorunlar seçimde ‘bir yolla’ çoğunluğu sağlayarak iktidarı elde edecek partinin de çok zor günler geçirmesine sebebiyet verecek. Çünkü Pakistan, günümüzde, tarihinin en buhranlı ve belki de Hindistan ile savaşa girdiği yıllardakinden daha tehlikeli ve hassas bir sürecin içerisinde bulunuyor ve bu süreç içerisinde hangi parti seçimi kazanırsa kazansın, iç içe geçmiş son derece karmaşık ve çözümü hemen hemen imkânsız görünen dev problemlerle karşı karşıya kalacak.

Bugünlerde gazete köşe yazılarını okuduğunuzda ya da Pakistanlı bir dostunuzla arkadaş ortamında konuştuğunuzda, karşınıza hep terörizm ve ekonomik sorunların bitmez tükenmez yükünün verdiği ağırlık altında ezilen insanların umutsuzluğunu ve karamsarlığı çıkıyor. Bu karamsarlık, Türkiye’deki 1980 öncesi havayı biraz anımsatsa da Pakistan’ın bugün içinde bulunduğu durum o günlerin Türkiye’sinin içinde bulunduğu durumdan kat kat zor.

Bu durumun meydana gelmesinde çeşitli faktörler sayılabilirse de bizce en önemli etken, 1999’da Sri Lanka’dan dönüşünde uçağının Karaçi Havaalanı’na iniş izni verilmemesi ve görevinden alınmasını sebep göstererek yönetime el koyan General Pervez Müşerref’in politikaları. General Pervez Müşerref, herkesin bildiği gibi ülke yönetimini ele geçirdikten sonra A.B.D. yanlısı politikalara ağırlık verdi. Özellikle, 11 Eylül’de New York’taki İkiz Kulelerin saldırıya uğramasının ardından dönemin A.B.D. Başkanı George Bush’un, “Terörizm’e karşı savaş”

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

sloganı altında başlattığı harekâta destek vermesi, dönemin dünya konjonktürü açısından belli oranda anlaşılabilir bir nitelik taşımaktaydı, fakat bu destek, onun ülkesinin topraklarını Afganistan'a yapılacak harekât için açması ile ülkesinin on yıllarına mal olacak, vahim sorunlara yol açacaktı.

İlk olarak Pakistan'daki medreselerde yetişmiş ve Pakistan'daki özellikle kabile bölgesinde yaşayan insanlarla dil ve ırk birlikteliği bulunan Afganistan Tâlibân'ı Pakistan yönetimini kendi varlığına bir tehdit olarak algılamaya başladı. Ardından başta Pathan/Peştun kabile mensupları ile diğer grupların ve ara sıra Arap gönüllülerin de içinde bulunduğu iddia edilen ve Pakistan Medyasında 'Sözde-Pakistan Tâlibân'ı' diye adlandırılan silahlı militanların Pakistan'ı savaş alanına çeviren saldırıları buna eklendi. Bir de Amerika'nın Pakistan'ın kendisine verdiği desteği göz ardı ederek 'Pakistan devletinin dahi kontrolü dışındaki' kabile bölgelerini insansız hava araçlarıyla yaptığı ve masum insanların da ölümüne neden olan hava saldırıları, belki 'Sözde-Pakistan Tâlibânı'na' destek vermeyecek kabile halklarının da bu silahlı militanlara sempati beslemesine ve destek vermesi sonucunu doğurdu. Ayrıca Pakistan ordusunun bölgede yaptığı operasyonlar, bölge halkının bir kesiminde kendileri varlıklarına karşı yapılmış bir harekât gibi algılamanın ortaya çıkmasına sebebiyet verdi. Sonuç, Pakistan'ın her yerini ve özellikle Hayber-Pakhtunkva Eyaleti (eski adıyla Sınır Eyaleti)'ni kasıp kavuran ve yüzlerce masumun ölümüne neden olan kanlı saldırıları, Pakistanlıların hayatının -artık kanıksadıkları- bir parçası yaptı. Bu sorun şimdiki ve gelecek Pakistan hükümetleri için büyük bir handikap oluşturmaktadır.

Yine değişik dil grupları arasındaki özellikle Hindistan muhacirleri ile diğer etnik grupların Karaçi'de yoğunlaşan ve bazen kanlı çatışmalara dönüşen çekişmeleri ve faili meçhul cinayetleri, Pakistan'ın ticaret merkezi ve dünyaya açılan kapısı Karaçi'yi işlevsiz hâlde getirdi ve ülkenin ekonomisine ağır bir darbe vurdu. Bu da seçimle gelecek yeni Pakistan hükümetinin karşılaştacağı ikinci büyük handikaptır.

Bunun yanında Beluçistan'daki huzursuzluk ve bölgenin Pakistan'dan bağımsızlığını isteyen ayrılıkçı grupların silahlı eylemleri; yine yaygın fakirliğin halk arasında yarattığı genel huzursuzluk, bir de buna yöneticilerin rüşvet, yolsuzluk ve zimmete para geçirme gibi suçlamalara muhatap olmaları, Pakistan'ı her an vahim bir olayın patlak verebileceği bir konuma

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

sürükledi. İşte bu ortamda yeni bir askeri müdahale heveslilerinin iştahının kabarmasına yol açtı. Bu üçüncü handicap da Pakistan’da bir adım sonra neler olabileceğini kestirmek gerçekten güç bir hâle getirdi.

Bu handicapların tümü bir araya geldiğinde denilebilir ki Pakistan’da 2013 Genel Seçimlerini hangi parti kazanırsa kazansın eline iktidarı değil de için için yanan bir kuru almış olacak. Kısacası Pakistan’da bu seçimleri kazanmak da zor kazandıktan sonrası da!

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Pakistan’da Partiler-I

Pakistan Halk Partisi Parlemlenterleri-PHPP

(Pakistan Peoples Party Parliamentarians-PPPP)

Pakistan Halk Partisi Parlemlenterleri, Pakistan siyasi partiler kanunundaki kısıtlamaları ve yasaklamaları aşmak maksadıyla 2002 yılında Pakistan Halk Partisi (Pakistan Peoples Party-PPP) liderliği tarafından kurulmuş bir partidir. Parti, 2008 genel seçimlerinde parlamentoda 124 sandalye kazanarak birinci parti olmuş ve Birleşik Milli Hareket (Muttahida Qaumi Movement-MQM) gibi bazı diğer partiler ile birlikte koalisyon hükümetini oluşturmuştur.

PHPP, Pakistan Halk Partisi’nin bir türevi olduğundan PHPP’nin geçmişini ve siyasi konumunu değerlendirmek için doğrudan Pakistan Halk Partisi (PHP) hakkında bilgi vermek yerinde olacaktır.

Pakistan Halk Partisi, 30 Kasım 1967’de, Pakistan Devleti’nin kurucu partisi konumundaki Hint Müslüman Birliği’nin Pakistan’daki devamı Pakistan Müslüman Birliği’nin o dönemki politikalarıyla ters düşen Zülfikar Ali Bhutto tarafından kuruldu. Zülfikar Ali Bhutto, Pakistan Halkı Partisi temellerini, “İslâm inancımızdır, demokrasi politikamız, sosyalizm ekonomik görüşümüzdür ve tüm güç halka aittir” sözü üzerine inşa etmekle birlikte, bugün partinin üyeleri ağırlıklı bir şekilde seküler ve sosyalizmin tüm kanatlarını kapsayacak tarzdaki bir anlayışı benimsemiştir.

Etkili ve karizmatik bir siyaset adamı olan Zülfikar Ali Bhutto, “roTî, kapRâ, makân” (ekmek, elbise, ev) sloganı ile girdiği genel seçimlerde geniş halk kitlelerin saflarına katarak o dönemki Batı Pakistan’da (günümüz Pakistan’ı) çoğunluğu kazanmış ve Zülfikar Pakistan’ın “Başkanı” olmuştur. 1971’den 1973’e kadar süren başkanlık görevi sırasında, Hindistan’ın da müdahalesiyle Doğu Pakistan’ın Bangladeş adıyla Pakistan’dan ayrılması şokunu ve bu şok sonrası ülkenin yaşadığı ağır travmayı atlatmasını sağlayan Zülfikar Ali Bhutto, 1973-1977 yılları arası başbakanlık görevini üstlenmiştir.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

1977 genel seçimlerinde ezici bir çoğunluk kazanan PHP, seçimlerde yoğun yolsuzluk yaparak seçimleri kazandığı iddialarıyla karşılaştı. 1979'da Genel Kurmay Başkanı Ziyâüllhak'ın liderliğindeki askeri müdahale sonucu görevinden alınarak tutuklanan Zülfikar Ali Bhutto, siyasi bir rakibini suikast düzenleterek ölümüne yol açtığı suçlamasıyla açılan davada suçlu bulunarak 4 Nisan 1979'da idam edilmiştir.

1982'de 29 yaşındayken babasının yerine PHP'nin liderliğini üstlenen kızı Benazir Bhutto, 1988-1990 ve 1993-1996 yılları arasında seçimleri kazanarak başbakan olmuştur. Benazir Bhutto, başbakanlık dönemlerinde yolsuzluk ve muhalifleri üzerinde baskı uyguladığı suçlamalarıyla karşı karşıya kalmış ve kurduğu hükümetlerin ikisi de görevden alınmıştır. 1997 genel seçimlerinde partisinin aldığı yenilginin ardından 1989'da ülkesinden ayrılarak Dubai'ye yerleşmiştir.

Uzun bir sürgün hayatından sonra dönemin Pakistan Başkanı Pervez Müşerref'in verdiği aleyhindeki tüm suçlamaların kaldırılacağı garantisine üzerine 18 Ekim 2007'de ülkesine geri dönmüştür. 27 Aralık 2007'de yapılan bombalı bir saldırı sonucu öldürülmüştür.

Benazir Bhutto'nun uğradığı suikastta ölümünü takiben oğlu Bilawal Bhutto Zerdari, PHP'nin parti başkanlığını üstlenmiş, 2008'deki genel seçimleri partisi kazanarak hükümeti kurmuş ve eşi Asif Ali Zerdari ise Pakistan Cumhurbaşkanı olmuştur.

PHP 2013 seçimlerine de Pakistan Halk Partisi Parlamenterleri (PHPP) adıyla katılacaktır.

Parti, özellikle Pakistan'ın Sindh Eyaleti'nde kuvvetli bir seçmen tabanına sahiptir.

Daha fazla bilgi için bakınız:

http://en.wikipedia.org/wiki/Pakistani_general_election,_2013

http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_political_parties_in_Pakistan

http://en.wikipedia.org/wiki/Pakistan_Peoples_Party

<http://www.election2013.pk/election/detail/20>

<http://election2013.pk/app/webroot/files/Manifestos/PPPP%20manifesto2013.pdf>

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

<http://www.pppusa.org/>

<http://www.pppusa.org/ Acrobat/From%20Prision%20to%20Prime%20Minister.pdf>

Merkez Mah. Çiftecevizler Cd. İnanca İş Merkezi 9/3 Şişli – İstanbul-Türkiye

Tel: 0212-343 7777 Fax: 234 0971

www.gasam.org.tr

e-mail: info@gasam.org.tr

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Pakistan’da Partiler-II

Pakistan Müslüman Birliği-N (PMB-N)

(Pakıstan Muslîm League-N (PML-N))

Pakistan Müslüman Birliği Navaz Şerif Gurubu, 2008 genel seçimlerinde ikinci parti olmuştur. Pervez Müşerref zamanında tutuklanan ve daha sonra Suudi Arabistan’a sürgüne gönderilen Pakistan’ın eski başbakanlarından Navaz Şerif taraftarlarının kurduğu bu grup, orta sağ ya da muhafazakâr bir görünüm vermekle beraber, özellik Pencap Eyaletinde sağ kanadın tüm kanatlarından seçmenlerin desteğini sağlamaktadır.

Pakistan Müslüman Birliği, Pakistan Devleti’nin kurucu partisi sayılan Tüm Hindistan Müslüman Birliği’nin Pakistan’daki devamı Müslüman Birliği’nin halk arasındaki desteği kaybetmesi sonucu bir değişim ve yenileşmenin göstergesi olarak adının başına ‘Pakistan’ isminin eklenmesiyle 1962 yılında teşkil edilmiştir.

Adının başına Pakistan eklenmesinden önce ve sonra yani Müslüman Birliği ve Pakistan Müslüman Birliği adı altında Pakistan’ın 1947’de kuruluşundan 1970 seçimlerinde Zülfikar Ali Bhutto liderliğindeki PHP’nin karşısında yenilgiye uğrayana kadar ülkenin genel siyasi havasına egemen parti olmuştur. Zülfikar Ali Bhutto’nun güçlü bir şekilde yönetimi eline almasını takip eden günlerde uyguladığı sosyalist politikalar, özellikle ekonomik atılımları, yerleşik düzeni destekleyen gruplar ile halkın bazı kesimleri arasında hoşnutsuzluğa yol açtı. 1977 Seçimlerine gelindiğinde PMB, Pakistan Ulusal Birliği-PUB (Pakistan National Alliance-PNA) adı verilen dokuz partili bir ittifakın parçası oldu. Fakat bu ittifak, Zülfikar Ali Bhutto’nun PHP’si karşısında ağır bir seçim yenilgisine uğradı. Seçimlere hile karıştırıldığı iddialar ve sonrası PHP karşıtı büyük çaplı gösteriler ve kanlı olaylar sonrası baş gösteren karışıklıklar 1979’da Genelkurmay Başkanı Ziyâülhak önderliğindeki askeri darbe ve Bhutto’nun görevinden uzaklaştırılması ve idamı ile sonuçlanan olaylar silsilesini gündeme getirdi.

Askeri müdahale ile sekteye uğrayan Pakistan demokrasisi, 1984’te yapılan ve General Ziyâülhak’ın ülkenin cumhurbaşkanı seçildiği genel referandumun ardından tekrar rayına oturtulmaya başlandı. Bu dönem zarfında PMB, Ziyâülhak yönetimiyle yakın ilişki içerisindeydi.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

1985'te yapılan ve partilerin katılımına izin verilmediği seçimlerin ardından 1988'de yapılan ilk partili seçimleri PHP kazandı. Bu sırada PMB, İslami Demokratik Birlik-İDB (Islamic Democratic Alliance-IDA)'nın parçasıydı.

1990'a gelindiğinde Cumhurbaşkanı Ghulam İshak Han, Benazir Bhutto başkanlığındaki PHP hükümetini görevden aldı. 1990 genel seçimlerinde PMB-N'un da içerisinde bulunduğu İDB koalisyonu başarılı oldu ve Nevaz Şerif başbakanlık görevini üstlendi. 18 Nisan 1993'te Cumhurbaşkanı Ghulam İshak Han, bu sefer de Nevaz Şerif hükümetini görevden aldı. Fakat Nevaz Şerif, Yüksek Mahkeme'ye başvurarak görevine yeniden geldiyse de ordudan gelen baskılarla Nevaz Şerif görevinden ayrıldı.

1993'te yapılan seçimlerde ikinci konumda gelen PMB-N, seçimi kazanarak hükümeti kuran Benazir Bhutto'ya karşı sert bir muhalefette bulundu. Sonuç olarak 1997 seçimlerinde güçlü bir şekilde iktidara gelen PMB-N, 207 sandalyeli parlamentoda 137 sandalye kazandı. Güçlü bir destekle yönetimi eline geçiren Nevaz Şerif, Pakistan'ın nükleer araştırmalarına ve atom bombası yapımına hız kazandırdı. Bu da onun uluslararası alanda tepkileri üzerine çekmesine neden oldu. Neticede 1999'daki askeri darbe geldi ve Nevaz Şerif görevinden uzaklaştırılarak mahkûm edildi ve daha sonra Suudi Arabistan'a sürgüne gönderildi. Partisi, askeri darbeye karşı yoğun bir tepki göstermedi. Hatta partisinin bir kanadı Pervez Müşerref yönetimini destekledi. Bu da parti içinde tartışmalara ve partinin Pakistan Müslüman Birliği-N ve Pakistan Müslüman Birliği-K adı altında ikiye bölünmesi sonucunu getirdi. 2001 yılında Nevaz Şerif'i destekleyen kanat resmi olarak Pakistan Müslüman Birliği-Nevaz adını aldı.

2002 seçimlerinde kötü bir performansla parlamentoda ancak 19 sandalye kazanan PMB-N 2008 genel seçimlerinde oylarını arttırarak ikinci parti hâline geldi.

Mayıs 2013 genel seçimlerinde birinci parti olmak için yoğun çaba harcayan PMB-N özellikle Pencap Eyaletinde yoğun bir oy potansiyeline sahip bulunmaktadır. Pencap Eyaleti Başbakanı olan kardeşi Şehbaz Şerif ile birlikte Sayın Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan'a yakınlık ve sevgi besleyen Nevaz Şerif, özellikle belediyecilik sahasında başbakanımızın politikalarını takip etmekte ve Lahor'u İstanbul yapma gibi bir sloganla çalışmalarını sürdürmektedir.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Daha fazla bilgi için bakınız:

[http://en.wikipedia.org/wiki/Pakistan_Muslim_League_\(N\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Pakistan_Muslim_League_(N))

http://en.wikipedia.org/wiki/Pakistani_general_election,_2013

http://en.wikipedia.org/wiki/Elections_in_Pakistan

http://en.wikipedia.org/wiki/Pakistani_general_elections,_1977

<http://www.pmln.org/>

<http://www.pmln.org/pmln-manifesto-englishurdu/>

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Pakistan’da Partiler-III

Pakistan Müslüman Birliği-K (PMB-K) (Pakistan Muslim League-Q (PMB-Q)

Pakistan Müslüman Birliği Kâid-i Âzam gurubu 1999’da Nevaz Şerif’in askeri darbe ile başbakanlıktan azledilerek sürgüne gönderilmesinin ardından partisinin General Pervez Müşerref’i destekleyen kanadı tarafından oluşturulmuştur. Çauduri Şucaat Huseyn liderliğinde 20 Ağustos 2002’de resmen kurulan parti, Merkezi ulusal bir çizgide politikalarını sürdürmektedir ve PMB-N ile hemen hemen aynı oy tabanına hitap etmektedir. Seçimlerde bir takım diğer partilerle ittifak yaparak seçimleri kazanarak hükümeti kurmuştur.

2008 seçimlerine Pervez Müşerref’in desteğinden yoksun bir şekilde, Birleşik Ulusal Hareket-BUH (Muttahida Qaumi Movement-MQM) çatısı altında katılan parti eski etkisini yitirerek parlamentoda 25 sandalye kazanabilmiştir.

Daha fazla bilgi için bakınız:

[http://en.wikipedia.org/wiki/Pakistan_Muslim_League_\(Q\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Pakistan_Muslim_League_(Q))

<http://paktribune.com/news/New-life-for-govt;-MQM-%5E-PML-Q-announce-return-to-coalition-244119.html>

<http://www.election2013.pk/election/detail/24>

<http://election2013.pk/app/webroot/files/Manifestos/PML-QManifesto2013.pdf>

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Birleşik Ulusal Hareket-BUH

(Muttahida Qaumi Movement-MQM)

Ağırlıklı olarak Karaçi’de yoğunlaşan Hindistan muhacirlerini temsil eden bir partidir. Parti günümüzde de partinin liderliğini sürdüren Altaf Huseyin tarafından kurulmuştur.

BUH, 1978’de yine Altaf Huseyin’in kurduğu Tüm Pakistan Muhacir Öğrenci Organizasyonu-TPMÖO (All Pakistan Muhajir Student Organisation-APMSO)’nun 1984’te siyasi parti hüviyeti kazanmasıyla meydana gelmiştir. 1992-1999 yılları arasında Karaçi’de meydana gelen kanlı olayların ve yapılan suikastların müsebbibi olarak kabul edilen bu parti, Pakistan ordusunun Karaçi’deki operasyonlarının da hedefi hâline gelmiştir. Bu operasyonlar sırasında Altaf Huseyin de Pakistan’dan ayrılmak zorunda kalmıştır.

1997’de ismindeki ‘Muhacir’ kelimesini çıkararak ‘Muttahida’ (Birleşik) kelimesini ekleyen parti tüm Pakistan’ın partisi olduğunu göstermek istemiştir. Bununla birlikte politikaları Hindistan Muhacirlerinin hakları ve sorunları çerçevesinde şekillenmektedir. 2008 seçimlerinde 25 sandalyeyle parlamentoya giren parti PHPP Hükümetini desteklemiştir.

Daha fazla bilgi için bakınız:

http://en.wikipedia.org/wiki/Muttahida_Qaumi_Movement

<http://www.mqm.org/>

<http://www.mqmuk.com/>

<http://www.mqm.org/Manifesto2013>

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Pakistan Adalet Hareketi-PAH

(Pakistan Tehreek-E-Insaaf-PTI)

Pakistan Adalet Hareketi-PAH, 25 Nisan 1996'da Pakistan'ın ünlü kriket oyuncularından İmran Han tarafından Lahor'da kuruldu. Sınır Eyaleti kökenli Pathan bir aileye mensup İmran Han, birer aile partisi hâlini aldığı suçlamalarını yönelttiği PHP ile PML-N'un aksine tamamen sosyal bir inisiyatif şeklinde ortaya çıkararak tüm Pakistan'ı kucaklayacak bir hareket oluşturma iddiasında bulunmaktadır.

Ağır, fakat sürekli bir ilerleme ile gücünü arttıran bu hareket ya da parti, 2008 seçimlerini boykot ederek seçimlere katılmamıştır. 2008'i takip eden süreçte halk arasında yoğun faaliyetler göstererek popülaritesini arttırmıştır. Halk arasında olduğu gibi eğitim almış Pakistanlılar arasında da etkinliğini arttıran bu parti dikkatle izlenmesi gereken ve Pakistan'ın geleceğinde etkin rol olmaya aday gibi görünmektedir.

Daha fazla bilgi için bakınız:

http://en.wikipedia.org/wiki/Pakistan_Tehreek-e-Insaf

<http://www.insaf.pk/>

<http://insaf.pk/AboutUs/Manifesto/tabid/138/Default.aspx>

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Pakistan’da Partiler-IV

Popüler Ulusal Parti-Pup (Awami National Party-ANP)

Popüler Ulusal Parti-PUP, Pakistan’ın en geniş Pathan/Peştun etnik partisidir. Parti 1986 yılında Abdulveli Han tarafından kurulmuştur. Hayber-Pakhtunkva Eyaletin’de eyalet hükümetini de etkili olan bu parti, 2008 genel seçimlerinde 13 sandalye ile Pakistan Parlamentosu’na girmeyi başarmış ve PHP ile birlikte hükümeti oluşturmuştur.

Demokratik sosyalizm, sekülerizm ve bazen komünizme kadar kayan görüşleri benimseyen parti, Pathan etnik milliyetçiliği yaptığı için Pakistan’ın diğer etnik gruplarını da içine alan genel bir Pakistan partisi hâline gelememiştir. Bununla birlikte hitap ettiği etnik grup üzerinde hatırı sayılır bir ağırlığı olup kemikleşmiş bir seçmen kitlesine sahiptir. Bu kemikleşmiş seçmen kitlesi sayesinde her dönemde değişik sayıda üyesini parlamentoya gönderen PUP, çeşitli dönemlerde PHP ve PML partilerinin kurduğu hükümetler arasında yer almıştır.

PUP’nin günümüzdeki lideri Esfendiyar Veli Han’dır. Eğer kendisi de bir Pathan olan İmran Han’ın Pakistan Adalet Hareketi seçmen kitlesinin bir kısmını tarafına çekemezse aşağı yukarı aynı oranda bir oyla parlamentoda sandalye kazanacak gibi görünmektedir.

Daha fazla bilgi için bakınız:

http://en.wikipedia.org/wiki/Awami_National_Party

<http://awaminationalparty.org/main/>

<http://www.awaminationalparty.org/news/>

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

İslâmî Parti-İP (Jamaat-E-Islami-JI)

İslâmî Parti ya da Cemaat-i İslâmî, 26 Ağustos 1941’de İngiliz yönetimindeki Hindistan’da ünlü İslâm âlimi Ebulala Mevdûdî tarafından kuruldu. Lahor merkezli bu parti, Pakistan’ın kuruluşunu takiben organizasyonunun büyük bir kısmını Batı Pakistan’a taşıdı. Cemaat-i İslâmî’nin Pakistan-Hindistan ve Bangladeş olmak üzere üç ülkede kardeş organizasyonları vardır ve üç ülkede de partinin amacı İslâm şeraitine dayalı birer yönetim oluşturmaktır. ‘Emir’ adı verilen parti liderlerinin yönettiği bu partinin günümüzdeki emiri Seyyid Munevver Hasan’dır.

Daha önce diğer dini temelli partilerin teşkil ettiği Birleşik Amel Meclisi-BAM’nin bir parçası olan Cemaat-i İslâmî daha sonra bu koalisyondan ayrılmıştır. Diğer dinî eksenli partiler gibi bu parti de, Pakistan seçimlerinde fazla bir varlık gösterememiş ve iktidara gelememiştir. Bunu bilen partinin sitesinde seçimlerde hangi parti ile koalisyon yapılması konusunda parti mensuplarına açık olan bir anketi de bulunmaktadır.

Daha fazla bilgi için bakınız:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Jamaat-e-Islami>

<http://jamaat.org/ur/>

http://jamaat.org/ur/jamaatOrDawat.php?cat_id=11

http://jamaat.org/ur/dastoorOrManshoor.php?cat_id=14

http://jamaat.org/ur/mansooba.php?cat_id=15

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Birleşik Amel Meclisi-Bam (Muttahida Majlis-E Amal-MMA)

Pakistan’da bulunan farklı dinî partilerin oluşturduğu bu koalisyon, İslâm Âlimleri Cemiyeti-İAC (Jamiat-e Ulema-e-Islam-JUI), Pakistan Âlimleri Cemiyeti-PAC (Jamiat-e Ulema-e-Pakistan-JUP), Pakistan Caferî Hareketi-PCH (Tekreek-e Jafaria Pakistan-TJP), Hadis Ehli Cemiyeti-HEC (Jamiat-e Ahl-e-Hadis-JAH) gibi irili ufaklı partiler tarafından oluşturulmuştur. Cemaat-i İslâmî de bu koalisyona dahil iken daha sonra ayrılmıştır.

Bu parti içerisindeki en etkin ve kuvvetli grup İslâm Âlimleri Cemiyeti-İAC olup liderliği de yürütmektedir. Hayber-Pakhtunhva ve Beluçistan Eyaletlerinde belli oranda etkili olan BAM, yine de yönetimi ele alacak kadar bir güce şimdiye kadar erişememiştir.

Daha fazla bilgi için bakınız:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Muttahi>

<http://www.globalsecurity.org/military/world/pakistan/mma.htm> da [Majlis-e-Amal](#)

<http://www.globalsecurity.org/military/world/pakistan/jui.htm>

<http://elections.com.pk/partydetails.php?id=21>

Yukarıda bahsedilen ana partiler dışında Pakistan Halk Partisi- (Bhutto Taraftarı) PHP-B (Pakistan Peoples Pary-Bhuttoist-PPP-B), Pakistan Sosyal Demokratik Partisi-PSDP (Pakistan Social Democratic Party-PSDP), Tüm Pakistan Müslüman Birliği-TPMB (All Pakistan Muslim League-APML) ve Pakistan Hıristiyan Kongresi-PHK (Pakistan Christian Congress-PCC) gibi daha küçük partiler de seçimlere katılmakta ama belirgin bir varlık gösterememektedirler.